

Yazar/Author
Metin KETBOĞA*

Makale Başlığı/Article Title

6 Şubat 2023 Tarihinde Yaşanan İki Büyük Deprem'in Malatya İlinde Faaliyet Gösteren Dış Ticaret Firmalarının Faaliyetleri Üzerindeki Etkileri ve Yaşanan Sorunlara Çözüm Önerileri

The Effects of the Two Major Earthquakes on February 6, 2023 on the Activities of Foreign Trade Companies Operating in Malatya Province and Suggestions for Solutions to the Problems Encountered

ÖZ

Bu çalışmanın amacı 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan iki büyük depremin Malatya ilinde faaliyet gösteren dış ticaret firmalarının faaliyetleri üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi ve yaşanan sorunlara çözüm önerilerinin sunulmasıdır. Doğal afetin yaşandığı bölgelerde iş operasyon maliyetlerinin artması, nitelikli çalışan bulma sorunu, üretimde verimliliğin düşmesi gibi olumsuz gelişmeler yatırım endişelerinin oluşmasına neden olmakta bu durum yatırımcıların bu bölgelere yatırım yapma arzusunu engellemektedir. 6 Şubat 2023 tarihinde 9 saat arayla yaşanan iki büyük deprem birçok ili olumsuz etkilediği gibi Malatya ilini de özellikle ekonomik yönden olumsuz etkilemiştir. Bölgenin ekonomisi daha çok tarım ürünlerinin dış ticaret faaliyetleri üzerine kurulu olduğu için dış ticaret rakamları depremden sonra olumsuz bir yön sergilemiş fakat zamanla toparlanmaya başlamıştır. Bu çalışmada Malatya'da faaliyet gösteren dış ticaret firmalarının deprem sonrasında yaşadığı sorunlar ele alınarak, bu sorunlara çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır. Yapılan literatür çalışmasında deprem sonrasında dış ticaret firmalarının yaşadığı sorunların genel olarak benzerlik gösterdiği tespit edilmiş, Malatya'da da yapılan analizlerde aynı sorunlarla karşılaşılmıştır. Malatya ilinde deprem sonrasında dış ticaret firmalarının yaşadığı sorunların başta finansal sorunlar olmak üzere, üretim, lojistik, müşteri ilişkileri ve geleceğin planlanamaması olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Uluslararası Ticaret, Malatya, İhracat, İthalat

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the effects of the two major earthquakes that occurred on February 6, 2023, on the activities of foreign trade companies operating in Malatya province and to offer solutions to the problems experienced. In regions where natural disasters occur, negative developments such as increased business operation costs, problems in finding qualified employees, and decreased productivity in production cause investment concerns, and this prevents investors' desire to invest in these regions. Two major earthquakes, which occurred 9 hours apart on February 6, 2023, negatively affected many provinces, as well as the province of Malatya, especially economically. Since the economy of the region is based mostly on foreign trade activities of agricultural products, foreign trade figures showed a negative trend after the earthquake, but started to recover over time. In this study, the problems experienced by foreign trade companies operating in Malatya after the earthquake were discussed and solutions to these problems were tried to be offered. In the literature study, it was determined that the problems experienced by foreign trade companies after the earthquake were generally similar, and the same problems were encountered in the analyzes made in Malatya. It has been determined that the problems experienced by foreign trade companies after the earthquake in Malatya province are primarily financial problems, production, logistics, customer relations and the inability to plan the future.

Keywords: Earthquake, International Trade, Malatya, Export, Import

Extended Abstract

Turkey is a country located in an earthquake zone. The biggest type of disaster recorded in Turkey that harms people and nature is earthquake. Anatolia is under the tectonic dominance of three different major fault systems from east to west, and 70% of the population lives in earthquake zones (mostly in cities). The earthquakes that occurred on February 6, 2023 are the 2nd and 3rd largest earthquakes recorded in Turkey. It was recorded as the largest earthquake in terms of its destructive size. 11 provinces in the region, including Malatya, were negatively affected by these earthquakes, and more than 50 thousand people lost their lives.

In the earthquake, Malatya province experienced less loss of life compared to Kahramanmaraş, Adıyaman and especially Hatay province, but was among the most affected provinces in terms of the degree of building destruction. The panic in the city after the earthquakes, food and fuel shortages, and housing problems suddenly caused an intense migration from one city to another. This migration has negatively affected the economy, especially the production sector, and foreign trade activities, which are the most important source of income for the province of Malatya. On the one hand, the continuation of intense aftershocks and, on the other hand, the concern about whether buildings that have not collapsed can be entered have almost brought the activities of foreign trade companies operating in the production sector to a halt. The fact that activities have come to a halt has caused production problems, especially finance, to deepen, logistics activities to stop, foreign trade companies' relations with their customers to deteriorate, and the problems of not being able to plan the future to occur.

As in other production sectors, the interruption of production in direct or indirect production facilities producing for foreign trade companies has led to the emergence of the problem of orders not being prepared and shipped. This situation has led to foreign trade companies not being able to fulfill their product delivery obligations and to the emergence of the problem of converting raw materials or finished products that have been paid or will be paid into cash.

During this period, especially the migration of qualified personnel caused problems in business management in many sectors. The decrease in the number of remaining personnel, especially due to human migration, has suddenly caused an increase in labor costs. Again, despite the warnings in the first days of the earthquake not to enter damaged buildings, manual workers who took this risk caused daily wages in the city to increase up to 5 times in a short time. This new daily wage scale caused employees employed in factories to demand higher salaries. On the one hand, orders that were not produced, and on the other hand, vehicles that could be produced but could not be found due to the interruption of logistics activities or could not be shipped due to damaged roads, caused financial problems to deepen further. At this point, the rapid decrees issued by the state and the extension of loan repayment periods to banks by 6 months prevented the companies' deepening financial problems from escalating further.

The emergence of food and bar problems immediately after the earthquake caused the drivers of vehicles belonging to intercity transportation companies to not want to leave their families. This problem has caused logistics problems to arise. Again, efforts to evacuate houses, especially those in danger of collapse, as soon as possible have caused an intense demand for urban transportation vehicles. This demand suddenly caused transportation costs to increase 5 times.

However, the damage to Iskenderun port in the earthquake and the fires in the port made the port area inoperable, causing the ships to be shipped from Iskenderun port to not enter this port. The closure of Iskenderun port suddenly increased the workload of Mersin port, which was already quite busy in the region, by 1.5 times. Therefore, the ship dock program in Mersin port, which could have been planned smoothly before, was suddenly turned upside down. The planned ships' inability to dock at the port due to density caused the containers to be shipped from this port not to be shipped to the port area. Containers that could not be shipped to the port were tried to be pulled to a safe area, which resulted in additional warehouse fees and a doubling of handling operations. The fact that financial problems had already increased due to high inflation that occurred before the earthquake reached its peak in this period, as the earthquake caused a decrease in productivity in production.

In particular, the lack of personnel to be employed, inefficiency in production, and prolongation of production processes have extended the preparation times of the products, and in addition, the congestion in Mersin port has caused the arrival times of ships to the opposite port, that is, the transit times, to be extended. These negative developments have caused importers to worry that they will experience product supply problems, and have led to concerns between buyers and exporters that the products will not be delivered on time. This concern generally

causes buyers to turn to different suppliers. This trend means loss of foreign exchange income for both Malatya province and Türkiye. This problem will negatively affect Malatya's exports in the short term and its balance of payments in the long term.

In addition to these developments, the problems of finding qualified and unqualified personnel to be employed, the demolition process of damaged buildings whose completion time cannot be predicted, and the concern that serious harvests will occur in the future due to the dust created by the collapsed buildings, cause companies to not be able to plan their future. The problem of not being able to plan the future means that investors here are not particularly willing to make new investments, or the concern that new investors will struggle with these problems prevents new investments from coming to Malatya.

Giriş

Türkiye afetler açısından riskli bir ülkedir. Ülkenin % 95’den fazlası, dünyanın en aktif deprem ve toprak kayması bölgelerinden birinde konumlanmıştır (CBI, 2019:5) Türkiye’de son 70 yıldır doğal afetler sebebiyle yaşamını kaybeden kişi sayısı 100.000; hasar gören bina sayısı 600.000 ve farklı şekillerde depremden etkilenen bina sayısı 500.000 civarındadır. Türkiye’de diğer doğal afetlere göre en sık meydana gelen ve etkileri itibariyle en yıkıcı olan doğal afet depremdir. Anadolu, doğudan batıya doğru üç farklı büyük fay sisteminin tektonik hakimiyeti altındadır ve nüfusun %70’i deprem bölgelerinde (çoğunlukla kentlerde) yaşamaktadır. Ülkemizde meydana gelen doğal afetlerin yol açtığı yapı hasarları istatistiki olarak değerlendirildiğinde oluşan hasarın %62’sinin depremler sebebiyle meydana geldiği görülmektedir (İTÜ, 2023:157).

Son yılların en şiddetli depremlerinden ikisi 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan ve Türkiye’yi vuran Kahramanmaraş merkezli depremlerdir. Aynı gün, richter ölçeği ile Kahramanmaraş’ın Pazarcık ilçesinde 7,8 Mw, Elbistan ilçesinde ise 7,7 Mw büyüklüğünde meydana gelen depremler Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa ve Elazığ olmak üzere on bir ilde büyük hasara neden olmuştur. Bu depremler Türkiye’de yaşanan en büyük ikinci ve üçüncü depremler olarak kayıtlara geçmiştir (İTÜ, 2023; Özer, 2023).

26 Mayıs 2023 tarihli Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tespitlerine göre, bu tarihe kadar 38.000’e yakın artçı sarsıntı gerçekleşmiş, bugüne kadar 301.000’e yakın konut ve işyeri yıkılmış veya orta-ağır düzeyde hasar almış, bunun yanında 50.000 üzerinde can kaybı yaşanmış olup bu depremlerin maliyetinin ise yaklaşık 104 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir. İTÜ ve ODTÜ’nün de aralarında bulunduğu çeşitli kurumlar tarafından yapılan analizlere göre, bina yıkımında belirleyici olan temel unsurlar; yer hareketinin şiddeti, binaların temellerinin atıldığı zeminlerin taşıma gücünün düşük olması, dizayn ve yapı açısından bina kalitesindeki eksiklikler, binaların yaşı, bina inşaatının mevzuata uygun olmaması ve bakımsızlıktır (TERRA, 2023: 30).

Bir ülkede ekonomik sistemin dengeye oturtulmasında sermaye ve emek gibi üretim faktörlerinin önemi oldukça büyüktür. Doğal afetler can ve mal kaybının yanında sermaye ve emek kaybına neden olmaktadır. Sermayenin zarar görmesi üretimin duraksamasına ya da tamamen yok olmasına sebep olmaktadır. Üretimin duraksaması veya tamamen yok olması beraberinde istihdam kaybını getirmektedir. İstihdam kaybı ise doğal afetin yaşandığı bölgede göçlerin oluşmasına sebep olmaktadır. Özellikle barınma ihtiyacının karşılanamaması ya da sağlık, eğitim, beslenme gibi temel ihtiyaçların giderilememesi toplumda dengenin bozulmasına neden olmakla beraber çalışan insan gurubunun farkı bölgelere göç etmesi üretimin büyük oranda zarar görmesine sebebiyet vermektedir. Toplamda bakıldığında çalışanların tekrar iş piyasasına dönmesi olumlu bir gelişme gibi görünmekle beraber doğal afetin yaşandığı bölgede oluşan nitelikli personele ulaşma sorunu bölgedeki üretim sektörünün ciddi bir şekilde zarar görmesine neden olmaktadır. Bu olumsuzluklar sadece mikro düzeyde kalmayıp makro düzeyde de ülkenin zarar görmesine neden olmaktadır. Örneğin, 11 ilin tekrar inşa edilme maliyetinin

yaklaşık 104 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir.104 milyar dolarlık tekrar inşa maliyeti Türkiye’de büyük bir rezerv kaybının oluşmasına neden olacaktır. Aynı zamanda üretimdeki kaybın gayri safi yurtiçi hasıla, büyüme oranı, mali gelir kaybı, yatırımların azalması gibi makro ekonomik olumsuzlukların yaşanmasına da neden olması beklenmektedir (Marangoz ve İzci, 2023).

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan iki büyük deprem Malatya ilinde de yoğun bir sermaye ve emek kaybına yol açmış, sermaye ve emek kaybı beraberinde birçok ekonomik sorununun oluşmasına neden olmuştur. Çalışmamızda Malatya’da faaliyet gösteren dış ticaret firmalarının deprem sonrasında yaşadığı sorunlar ele alınarak bu sorunlara çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır. Yapılan analizlerde Malatya ilinde deprem sonrasında dış ticaret firmalarının yaşadığı sorunların başta finansal sorunlar olmak üzere, üretim, lojistik, müşteri ilişkileri ve geleceğin planlanamaması olduğu görülmüştür.

1. Literatür Çalışması

Doğal afetler içinde en büyük yıkıcı etkiye sahip olan depremler tarih içinde birçok kez yaşanmış ve toplumlar üzerinde oldukça kötü etkiler bırakmıştır. Konu ile ilgili yapılan literatür taramasında depremlerin ekonomik hayata etkileriyle ilgili çeşitli çalışmaların daha önce yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalar şu şekilde özetlenebilir.

Şen (2023) çalışmasında Kahramanmaraş depremlerinin ekonomiye olan etkilerini incelemiş, yaşanan afetin Türkiye ekonomisinin ürettiği değer yaklaşık %10’unu temsil ettiğini, 11 ilin bu durumdan olumsuz yönde etkilediğini belirterek, yapılan çalışmalarda depremin doğrudan Türkiye ekonomisine maliyetinin 100 milyar dolar civarında olacağı sonucuna varmıştır.

Demiralp (2023) çalışmasında Türkiye’deki depremlerin ekonomik etkileri ve politika önerileri üzerinde durarak bölgeden yapılan göçün kalıcı olması durumunda özellikle emeğin yoğun olduğu sektörler olan tarım ve tekstil sektörlerinde üretim kapasitesinin azaldığını hasarın daha uzun süre devam edeceğini belirtmiş, bunun Türkiye’nin 2023 yılındaki büyüme hızını azaltacağı sonucuna varmıştır.

Akyol (2023) çalışmasında Kahramanmaraş depreminin bölgenin kırsal kalkınma üzerindeki etkisi üzerinde durmuş, çalışmasının sonuç bölümünde yaşanan depremin göçü zorladığını ve göçün bölgenin gelişmesinin önüne geçeceği sonucuna varmıştır.

Tetik ve Albulut (2023) çalışmasında 6 Şubat 2023’te yaşanan depremin ekonomik ve finansal etkilerini ihracat üzerinde bir inceleme ile değerlendirmiş, çalışmalarında hükümetin zamanında ve yerinde uygulayacağı politikalarla işletmelerin finansal kayıplarının azaltılacağını ve bu sayede firmaların ihracata devam edebilecekleri sonucuna varmıştır.

Huang vd. (2018) çalışmalarında 2011 yılında yaşanan büyük Japonya depreminin Japonya ihracatı üzerindeki etkilerini incelemiş, çalışmalarında ihracatın yoğun olduğu sektörlerin depremden sonra kısa sürede toparlandığını, ihracat miktarı yoğun olmayan sektörlerin ise toparlanma sürecinin daha uzun sürdüğünü, özellikle ihracat düşüşünün lojistik sektöründe faaliyet gösteren firmaları olumsuz yönde etkilediği sonucuna varmıştır.

Altun (2018) çalışmasında afetlerin ekonomik ve sosyal etkilerini Türkiye örneği üzerinden incelemiş, çalışmasının sonuç kısmında Türkiye topraklarının %93’lük kısmının deprem riski altında bulunduğunu belirtmiş, sanayi kuruluşlarının %98’inin deprem riskinin yüksek olduğu bölgelerde yer aldığını ve depremin etkilerinin sadece fiziksel olmadığını, ekonomik etkilerinin de hayatı olumsuz etkilediği sonucuna varmıştır.

Le vd. (2015) çalışmalarında depremin Japonya ekonomisi üzerindeki etkilerini zaman serisi ekonometrik analiz metoduyla incelemiş, çalışmalarında depremin tedarik zinciri üzerinde oluşturduğu olumsuz etkinin ekonomi üzerinde de olumsuz bir etki yarattığını, tedarik zincirindeki bozulmanın fiyat artışına neden olduğunu ifade etmişlerdir.

Hood vd. (2013) çalışmalarında 2011 yılında Japonya’da yaşanan depreminin Japon borsası özelinde ekonomiye etkilerini incelemiş, çalışmalarında yaşanan büyük depremden sonra yerel halkın nakit para elde etmek amacıyla borsadan hemen çıkmaya başladığını, bundan dolayı borsada hisse senedi fiyatlarının düştüğünü, bununda Japon ekonomisi üzerinde olumsuz etki gösterdiğini ifade etmişlerdir.

Yoshi vd. (2013) çalışmalarında 2011 Japonya depreminin ekonomi üzerindeki etkilerini incelemiş, çalışmalarında bu depremin Japonya’ya maliyetinin 211 milyar dolar olduğunu, depremden sonra hükümetin vergi miktarlarını artırarak bu maliyeti karşılamaya çalıştığını, özellikle tedarik zincirindeki bozulmanın perakende sektörünü olumsuz yönde etkilediğini, turizmdeki kayıpların da bu dönemde ekonomi üzerindeki baskıyı arttırdığını ifade etmişlerdir.

Akar (2013) çalışmasında doğal afetlerin ekonomi ve kamu maliyesi üzerindeki etkilerini incelemiş, çalışmasında doğal afetlerin GSMH’yi azaltıcı etki yaptığını, finansal piyasalarda meydana gelen belirsizliğin firmaların hissesenedi değerini düşürdüğünü, firmaların tahvil ihraç etme sorunu ile karşılaştığını, aynı zamanda doğal afetlerin ihracatı azaltıcı ithalatı ise artırıcı etkisini olduğunu bu durumun beraberinde ödemeler dengesi bilançosunda olumsuz etki gösterdiğini ifade etmiştir.

Aktürk ve Albeni (2002) çalışmalarında 1999 yılında yaşanan depremin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerini incelemiş, 1999 depreminden sonra depremin yaşandığı bölgede üretime ara verilmesinin ekonomiye zarar verdiğini, firmaların aldıkları kredileri ödeyememelerinden dolayı devletin bu borçları üstlenmek zorunda kaldığını, bu borçların kamu maliyesine büyük zarar verdiğini ve bundan dolayı mali dengenin bozulduğunu ifade etmişlerdir.

2. Finansal Sorunlar

Malatya, ekonomisi daha çok tarım sektörüne dayanan Doğu Anadolu Bölgesinin en önemli illerinden biridir. İlin önde gelen istihdam alanları içinde özellikle tarım ürünleri ihracatı yapan fabrikalar ile tekstil ürünleri fason üretimi ve ihracatı yapan işletmeler gelmektedir.

İlin 2014-2023 yılları arasında depremin yaşandığı ay olan Şubat ayını içeren Malatya iline ait son 7 aylık ihracat rakamları Tablo 1’de, ithalat rakamları ise Tablo 2’de görülmektedir.

Yıllar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	7 Aylık İhracat Miktarı
2023	\$34.193,07	\$16.930,72	\$33.537,40	\$28.640,34	\$30.456,09	\$30.532,00	\$28.826,00	\$203.115,62
2022	\$30.742,45	\$34.273,63	\$42.271,86	\$39.335,50	\$30.310,88	\$35.049,00	\$25.100,00	\$237.083,32
2021	\$26.728,74	\$25.928,05	\$32.621,40	\$30.217,39	\$26.072,70	\$27.666,00	\$20.835,00	\$190.069,28
2020	\$24.064,70	\$26.117,27	\$22.085,44	\$20.175,01	\$14.139,26	\$17.045,00	\$19.327,00	\$142.953,68
2019	\$20.342,96	\$18.760,21	\$23.532,84	\$21.861,22	\$23.887,61	\$15.982,00	\$21.963,00	\$146.329,83
2018	\$20.306,79	\$19.222,97	\$21.502,15	\$18.274,40	\$18.353,16	\$13.313,00	\$12.029,00	\$123.001,46
2017	\$18.389,52	\$17.980,43	\$24.472,37	\$19.049,78	\$19.713,13	\$13.152,00	\$12.756,00	\$125.513,23
2016	\$18.608,61	\$18.700,12	\$21.952,20	\$21.914,92	\$20.461,04	\$17.978,00	\$10.891,00	\$130.505,89
2015	\$19.493,92	\$16.494,99	\$17.730,35	\$19.537,95	\$15.650,03	\$14.886,00	\$13.963,00	\$117.756,23
2014	\$27.789,19	\$25.452,50	\$23.976,05	\$22.482,26	\$29.308,48	\$22.437,00	\$20.128,00	\$171.573,47

Tablo 1: Malatya İlinin 2014-2023 Yılları Arasında İlk 7 Aylık İhracat Miktarı Rakamları

(Değer: Bin ABD \$)

Kaynak: (TÜİK, Erişim Tarihi: 20.09.2023)

Yıllar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	7 Aylık İthalat Miktarı
2023	\$17.979,83	\$10.522,62	\$11.661,10	\$8.855,75	\$10.728,85	\$11.936,00	\$15.741,00	\$87.425,15
2022	\$9.764,09	\$10.908,84	\$9.039,91	\$10.634,69	\$20.614,90	\$18.607,00	\$15.201,00	\$94.770,42
2021	\$9.540,97	\$8.373,02	\$8.869,66	\$13.199,44	\$7.758,96	\$10.857,00	\$9.784,00	\$68.383,05
2020	\$15.025,34	\$12.613,72	\$10.446,81	\$8.388,89	\$5.658,97	\$7.839,00	\$7.648,00	\$67.620,73
2019	\$5.684,17	\$5.928,86	\$9.011,83	\$6.904,81	\$9.904,88	\$6.485,00	\$9.651,00	\$53.570,55
2018	\$8.839,55	\$11.020,60	\$10.557,05	\$13.185,53	\$9.535,82	\$9.305,00	\$8.251,00	\$70.694,54
2017	\$5.872,31	\$7.055,01	\$10.301,75	\$8.746,08	\$14.589,03	\$14.403,00	\$8.312,00	\$69.279,17
2016	\$10.913,72	\$8.065,41	\$7.891,48	\$8.477,62	\$7.470,77	\$7.588,00	\$4.028,00	\$54.434,99
2015	\$6.853,48	\$6.729,89	\$5.561,39	\$8.073,21	\$6.439,65	\$8.171,00	\$4.390,00	\$46.218,61
2014	\$7.991,21	\$7.124,17	\$6.475,48	\$6.184,60	\$8.321,42	\$7.712,00	\$5.008,00	\$48.816,87

Tablo 2: Malatya İlinin 2014-2023 Yılları Arasında İlk 7 Aylık İthalat Miktarı Rakamları
(Değer: Bin ABD \$)

Kaynak: (TÜİK, Erişim Tarihi: 20.09.2023)

Tablo 1 incelendiğinde Malatya’da depremin yaşandığı Şubat ayı dahil olmak üzere 2023 yılının ilk 7 ayındaki ihracat miktarı 203 milyon 115 bin USD iken, bu rakam sırasıyla 2022 yılında 237 milyon 053 bin USD, 2021 yılında 190 milyon 069 bin USD, 2020 yılında 142 milyon 953 bin USD ve 2019 yılında 146 milyon 329 bin USD olarak gerçekleşmiştir. Son 5 yıllık veriler karşılaştırıldığında depremin yaşandığı 2023 yılındaki ihracat rakamları 2022 yılına göre düşüş göstermekle beraber diğer yıllara göre yükselmiştir.

Malatya’da ihracat rakamlarını etkileyen en önemli ihracat kalemi bir tarım ürünü olan kuru kayısı ve türev ürünleridir. Tarım ürünleri ihracat rakamları rekolte miktarına göre değişkenlik gösterdiği unutulmaması gereken bir kriter olmakla beraber 2023 yılında depremin yaşandığı ay olan Şubat ayı ile bir önceki yılın Şubat ayı karşılaştırıldığında Malatya ilinin ihracat rakamlarının Şubat ayı içinde %50,6 oranında düştüğü, son iki yılın Mart ve Nisan ayları karşılaştırıldığında düşüşün devam ettiği, Mayıs aylarında ise toparlandığı görülmektedir. Toparlanma sürecinin bu kadar kısa olmasının temelinde ise Malatya kayısının özellikle tad, aroma ve görüntü itibari ile diğer ülkelerde üretilen ürünlerden daha iyi olması gelmektedir.

Son 2 yılın Şubat – Temmuz dönemi ithalat rakamları karşılaştırıldığında ise depremin yaşandığı Şubat ayında ithalat miktarının mevcut seviyesini koruduğu, Mart ayı içinde artış gösterdiği, Nisan ayı içinde yaklaşık %17 düştüğü, Mayıs ayı içinde ise %48’lik sert bir düşüş yaşandığı, Haziran ve Temmuz aylarında ise yavaş yavaş toparlandığı görülmektedir. Özellikle Temmuz ayı içinde ise ithalatın bir önceki yılı aştığı görülmektedir.

2023 yılı Şubat ayında ihracat rakamında yaşanan sert düşüşün nedeni yüzyılın felaketi olarak nitelendirilen 6 Şubat Kahramanmaraş depremleridir. İhracata yönelik üretim yapan bazı kuruluşlar ile bu kuruluşlara ara malı üreten tesislerin deprem hasarları nedeniyle üretimdeki ve teslimattaki aksamalar sonucunda ihracat olumsuz yönde etkilenmiştir.

Aynı zamanda doğal afetler firmaların iş operasyon maliyetlerini arttırmakta ve işletmeler üzerinde genel olarak verimlilik sorunun oluşmasına neden olmaktadır. Verimliliğin düşmesi deprem bölgesindeki firmaların firma değerinin azalmasına ve bir risk endişesinin oluşmasına sebep olmaktadır.

Oluşan risk endişesi yatırımcıların ve kredi sağlayan kurumların firmaya olan ilgisini azaltmakta ve dolayısı ile firmanın finansman problemi yaşaması sorunu ortaya çıkmaktadır (Marangoz ve İzci, 2023).

Malatya ilinde sanayi ve üretim tesislerinde yaşanan hasar sınırlı olsa da insan kaynağının çok ciddi şekilde etkilendiği görülmektedir. Deprem sonrasında yaşanan fiziksel koşulların zorluklarına hava sıcaklıklarındaki eksi 13-15 derecelik düşüşler de eklendiğinde depremin yaşandığı şubat ve mart ayı içinde ilde özellikle kadın ve çocuk yoğunluklu olarak ciddi bir göç yaşanmıştır.

Bilindiği üzere Malatya ilinin ana ihracat gelir kaynağı olan kuru kayısı üretimi ve ihracatında özellikle kadın işgücünü istihdam edilmesi, kuru kayısı üretimi ve ihracatı yapan firmaların bu dönemde yoğun bir istihdam sorunu ile karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur. Benzer şekilde tekstil üretimi yapan ve doğrudan ihracata katkı sağlayan ya da fason işçilik ile ihracata dolaylı katkı sağlayan işletmelerde de göç nedeniyle ciddi istihdam ve üretim sorunları yaşanmıştır. Üretimin yapılamaması veya kesintiye uğraması firmaların ihracat yapmalarının önüne geçmiş bu durum firmaların daha önce satın aldıkları ürünlerin bedelini ödeyememelerine ya da kredi kullanarak ödedikleri ham maddelerin bedelini ihracat yolu ile tahsil edememelerinden dolayı kredilerini geri ödeyememe sorunu ile karşılaşmışlarına sebep olmuştur. Bu noktada devletin almış olduğu tedbirler çerçevesinde kredi geri ödeme sürelerinin uzatılması firmalara bir nebze de olsa nefes alma imkanı sağlamıştır.

Yine bu dönemde yaşanan aşırı göç özellikle beden gücü ile çalışan insanlara olan ihtiyacın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Deprem sonrasında yaşanan kaos döneminde hasarlı evlerden ev eşyası çıkartmak ve bunları güvenli yerlere sevk etme gereksinimi bir anda beden gücü işçiliğine olan ihtiyacı artırmış, bu ihtiyaç beden gücü arzının üstünde olduğu için bu sektörde çalışan kişilerin günlük yevmiye talebinin 250-300 TL'den 1000-1500 TL'ye çıkmasına neden olmuştur. Bu artış doğal olarak fabrikalarda asgari ücretle çalışan insanların ya işlerini bırakarak bu alana yönelmelerine ya da ücretlerinde artış talebinde bulunmalarına neden olmuştur. Benzer durum bayan çalışan arzının azalması nedeniyle yine günlük yevmiye artışlarının yaşanmasına da sebep olmuştur.

Yaşanan bu maliyet artışlarının yanında bozulan veya kapanan yollardan dolayı lojistik faaliyetlerin aksaması özellikle gıda ürünlerine ve ısıtıcılara olan talebi artırmış, yüksek talep bu ürünlerin fiyatının da artmasına neden olmuştur. Yine mazot, benzin ve oto gaz tedarikinde yaşanan sorunlar insan ve ürün taşınmasının zorlaşmasına sebep olmuş, bu zorluklar beraberinde servis ve iç nakliye birim fiyatlarının artmasına neden olmuştur. Ağır ve orta hasarlı evlerin yıkılacağı bilgisi bir anda iç nakliye fiyatlarının 5 kat ve üzerine çıkmasına sebep olmuştur.

Tüm bu olumsuz gelişmeler yüksek enflasyon nedeniyle kronik finansman ihtiyacı olan dış ticaret firmalarının finansman durumunun daha da olumsuz etkilenmesine sebep olmuş firmaların finansman ihtiyacı artmıştır.

3. Üretim Sorunları

Depremın yıkıcı etkisinin büyüklüğü Malatya ilinde birçok binanın yıkılmasına ya da hasar görmesine sebep olmuştur. Artçı sarsıntılarının devam etmesi, bazı hasarlı binaların artçı sarsıntılarla yıkılması yâda yetkililerin binalara girmeyin uyarıları çalışan personelin üretim işletmelerine gitmek istememelerine neden olmuştur.

Bununla beraber devletin çeşitli kurumlarının, belediyelerin ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının sağladığı ücretsiz yiyecek ve içecek destekleri istihdam edilen personelin çalışma isteğini ve zorunluluğunu azaltmış, birçok kişi çalışmak yerine çadırlarda veya konteynirlarda zaman geçirmeyi daha uygun görmüştür. Dolayısı ile bu durum üretim işletmelerinin personel bulma sorunuyla karşı karşıya gelmesine neden olmuş, üretimin yapılamaması ihracatın azalmasına sebep olmuştur. Aynı zamanda yoğun göç bazı sektörlerde nitelikli personel bulma sorununa neden olmuş var olan nitelikli personellerin maaşları da neredeyse iki ya da üç katına çıkmıştır.

Yukarıda da bahsi geçtiği gibi özellikle yoğun göç, çalışan personel bulma sorununa neden olduğu için üretim aşırı derecede azaltılmıştır. Personel ihtiyacının artması firmaları daha yüksek maaşlarla personel aramaya itmiş bu ihtiyaç firmalarda yüksek maaşlarla personel transferi sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Personel kayıpları, personelin daha önce çalıştığı firmada üretim aksaklıklarının yaşanmasına sebep olmuştur.

Bununla beraber bazı çalışanların üretim sırasında bilerek veya bilmeyerek verimlilik sağlayamamaları bu tür çalışanların uyarılması ya da gözlem altında tutulması ihtiyacını doğurmaktadır. Deprem sonrasında yaşanan yoğun göç personel bulma sorununa neden olduğu için bu dönemde yapılan bu tür uyarılar verimsiz çalışan personelin iş bulma kaygısı yaşamamasından dolayı ya uyarıları ciddiye almamasına ya da işi terk etmesine neden olmuştur. İşverenler, doğal olarak buna müsamaha göstermek zorunda kalmışlardır. Fakat bu durum beraberinde verimlilik konusunda sorun yaşanmasına neden olmuştur. Verimsiz çalışma birim maliyet fiyatlarının artmasına neden olduğu için bu olumsuzluk beraberinde dış ticaret firmalarının uluslararası arenada rekabet avantajını kaybetmesine neden olmuştur (Başkılıç, 2006).

4. Lojistikte Yaşanan Sorunlar

6 Şubat 2023 depremlerinin yıkıcı etkisi lojistik sorunlarının da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle bozulan veya kapanan yollar lojistik faaliyetlerde gecikmelere neden olmuş bu olumsuz gelişme tedarik zincirinin bozulmasına neden olmuştur. Deprem sonrasında özellikle şehir içi nakliye fiyatlarının artması nakliye firmalarının şehirlerarası çalışma isteğini azaltmış bu durum liman bölgelerine sevk edilecek ürünler için araç bulma sorunun yaşanmasına neden olmuştur. Aynı zamanda hasarlı binalardan dolayı özellikle barınma, yeme-içme ve ısınma sorunun ortaya çıkması araç şoförlerinin de ailelerini terk etmek istememesine neden olmuş, bu durum beraberinde araç bulma ve ürün sevk etme sorununu büyütüştür. Araç tedarikinin azalması nakliye bedellerinin yükselmesine sebep olmuş alivire satışlardan dolayı satış fiyatını döviz bazında yurtdışına sabitlemiş olan dış ticaret firmaları bundan olumsuz yönde etkilenmiştir.

Aynı zamanda depremin etkisinin Mersin'de ve özellikle İskenderun'da yoğun hissedilmesi bu limanlarda dış ticaret faaliyetlerinin sekteye uğramasına neden olmuştur. İskenderun limanında deprem sonrası büyük yangınlar yaşanmış, liman sahasına deniz suyu taşmıştır. Birçok ihracata hazır olan dolu konteynır zarar görmüştür. Bu olumsuz gelişmeler İskenderun limanının belli bir süreliğine kapanmasına neden olmuştur. İskenderun limanının kapanması zaten yoğun olan Mersin limanının daha da yoğunlaşmasına sebep olmuştur. İhracat yapan firmalar daha önce gemi kapanış gününe göre limanlara sevk ettikleri konteynırları liman sahasına gümrükleme işlemleri yapıldıktan sonra alırdabiliyorken, deprem sonrasında liman programı aşırı yoğunluktan dolayı tahmin edilemez bir duruma gelmiş, limana sevk edilen ürünler konteynırlara konulduktan sonra gemi acenteleri tarafından gemi yanaşmalarının gecikmesi nedeniyle konteynırlar kabul edilmemeye başlanmıştır. Konteynıra konulan ürünlerin liman sahasına sevk edilememesi konteynırların özel depolara veya antrepolara çekilme zorunluluğunu doğurmuştur (Dünya Gazetesi, 2023). Bu depolara çekilen konteynerler firmaların ek maliyetler ile karşılaşmasına neden olmuştur. Bu maliyetler: iki iç nakliye bedeli, iki araçtan indirme bedeli, iki araca tekrar bindirme bedeli ve konteynır muhafaza (bekleme) kira bedelidir. Bu ek maliyetler dış ticaret firmalarının ortalama gümrükleme maliyetini en az iki katına çıkarmıştır.

Yaşanan bu gelişmeler bize tedarik zinciri kesintilerinin dolaylı etkilerinin depremlerin doğrudan zararlarından daha büyük bir etki alanı oluşturduğunu göstermektedir. Özellikle aramalı üretiminin durması veya hammaddeye ulaşım sorunları üretimin azalmasına neden olmakta, üretimin azalması talebin karşılanamamasına neden olmaktadır. Talebin karşılanamaması fiyatların yükselmesine yani enflasyonun artmasına sebep olmaktadır. Enflasyonun daha fazla artması ülkenin makroekonomik dengelerinin bozulmasına neden olmaktadır.

5. Müşteri İlişkileri Sorunu

Tedarik zincirinin en önemli konusu tedarikin zamanında, eksiksiz bir şekilde en uygun maliyetlerle yapılmasıdır. Çünkü tedarik zinciri içinde birçok taraf bulunmaktadır. Dış ticaret firmalarının ihraç ettikleri ürünler son kullanıcıların eline geçmeden önce birçok aşamadan geçmektedir. Bu aşamalar: üretim aşaması, ihracat gümrükleme aşaması, uluslararası sevkiyat aşaması, ithalat gümrükleme aşaması, ithalatçının deposuna sevkiyat aşaması, ithalatçının deposundan tekrar üretim yapılacaksa üretim aşaması; yapılmayacaksa toptancılara, perakendecilere, aracılara ya da bayilere ulaşma aşamasıdır. Bu aşamaları takiben son olarak nihai tüketiciye ulaşması için marketlere sevkiyat aşamasıdır. Tedarik zincirinin başlangıç noktası olan ilk üretim aşamasında yaşanacak bir sorun zincirleme etki ile tüm diğer aşamaları olumsuz yönde etkileyerek paydaşların tamamının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır (Long, 2003).

Bununla beraber, finansal sorunlar ve lojistik sorunları da yine tedarik zincirinde aksamaların yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu noktada genel olarak alıcılar ticari anlamda bundan zarar görmemek için yeni tedarikçi arayışına girerek tedarikçi listesindeki firmaları artırmaya çalışmaktadır. Bu durum ihracat yapan firmaların müşteri kaybetmesine neden olacağı gibi deprem bölgesinde üretimin azalması orta ve uzun vadede makroekonomik sorunların özellikle de istihdam sorunun ortaya çıkmasına neden olacaktır. Aynı zamanda eğer tedarik zincirine eklenen yeni tedarikçiler başka ülkelerden seçiliyorsa bundan ülkenin dış ticaret rakamları da olumsuz yönde etkilenecektir. Zira bu durum ihracat rakamlarına olumsuz yönde etki ederek dış ticaret açığının artmasına neden olacaktır.

6. Geleceğin Planlanamaması Sorunu

Son yıllarda gerçekleşen yüksek enflasyon, tüm firmaların olduğu gibi dış ticaret firmalarının da finansal ihtiyaçlarının artmasına neden olmuştur. Özellikle kur artışlarını lehine çevirmek isteyen dış ticaret firmaları yüksek enflasyon nedeniyle artan ara malı girdi maliyetlerini minimize etmek için kredi kullanma yolunu seçmektedirler.

Bankalar kredi kullanımı için genellikle teminat veya ipotek istemektedir. Kredi kullanımında ipotek gösterimi ise firmalar tarafından oldukça sık başvuru alan metotlardan biridir. Depremden sonra bankalar zarar gören işyerlerini, binaları ve fabrikaları artık ipotek olarak kabul etmek istememektedirler. Dolayısıyla bu durum firmaları kredi alma konusunda sıkıntıya sokmaktadır. Aynı zamanda depremin olumsuz etkisinin firmaların performansları üzerinde ne şekilde etki edileceğinin hesaplanamaması deprem bölgesindeki firmaların daha riskli görülmesine sebep olmaktadır.

Bununla beraber deprem sonrasında yaşanan göçten dolayı personel bulma sorunu oldukça hat safhaya çıkmıştır. Firmalar özellikle nitelikli personel bulma sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır. Deprem bölgesinde sosyal yaşamın neredeyse durma noktasına gelmesi, bu çalışanların deprem bölgesine tekrar gelmek istememelerine de neden olmaktadır.

Personel bulma sorunu, krediye ulaşım sorunu, yerleşim yerlerindeki enkazları kaldırılma süresinin tahmin edilememesi sorunu firmaların geleceği tahmin edememe endişesine koymuştur. Bu durum firmalarda deprem bölgesinde faaliyetini kısmen veya tamamen durdurma veya bu bölgedeki üretim faaliyetlerini başka bölgelere kaydırma isteğinin oluşmasına neden olmuştur.

7. Çözüm Önerileri

- Her ne kadar kredi ödemelerinin ileri tarihe ertelenmesi deprem bölgesindeki firmalara finansal açıdan olumlu bir etki oluşturmuş olsa da krediye ulaşım sorunu, faiz oranlarının yüksek olması özellikle kredi kullanımı sırasında teminat gösterilmesi sorunu nedeniyle, deprem bölgesi özelinde kullanılacak tüm kredilerin KGF garantisi altına alınması ve ipotek konusunun esnetilmesi, finansal açıdan firmaların rahatlamasına katkı sağlayacaktır.

- Eximbank kredileri dış ticaret firmalarına genel olarak ticari bankalar aracılığı ile kullanılmaktadır. Dış ticaret firmaları için önemli bir ön finansman aracı olan Exim bank kredileri, kullanım aşamasında firmalara tanınan belli limitler çerçevesinde kullanılmaktadır. Bu limitlerin aşılması durumunda Türk Eximbank kredilerine ulaşım imkanı kapanmaktadır. Deprem bölgesindeki firmalara prefinansman yani ön finansman sağlanması kısa vadeli parasal ihtiyaçların karşılanmasında oldukça fayda sağlayacaktır. Aynı zamanda ticari bankalar Exim bank kredilerini kullanırken teminat istemektedirler. Bu noktada deprem bölgesindeki ticari faaliyetlerin canlanmasını sağlamak ve bu bölgede ekonomik faaliyetleri hızlandırarak göçü tersine çevirmek için deprem bölgesindeki dış ticaret firmalarına Türk Eximbank kredileri limitsiz şekilde kullanılmalı ve teminat gösterme sorunu dış ticaret firmalarının lehine olacak şekilde esnetilmelidir.
- Deprem bölgesindeki dış ticaret firmalarının finansal ihtiyaçlarını karşılamak adına bankalar tarafından kullanılan reeskont kredilerine ulaşım kolaylaştırılmalıdır.
- Deprem bölgesindeki illere vergisel açıdan pozitif ayrıcalık sağlanarak firmaların buraya yatırım yapması sağlanmalıdır. Örneğin; dış ticaret firmalarının kurumlar veya gelir vergisinin belli bir kısmından muaf tutulması gibi.
- Göç eden çalışan genç personelin bölgedeki firmalara dönmesini sağlamak adına asgari ücretin brüt tutarının tamamının çalışanlara verilmesi, bölgeye olan çalışma talebini artıracaktır.
- Bölgeye dış ticaret firmalarının ilgisini artırmak için sigorta primlerinin kısa ve orta vadede devlet tarafından karşılanması bölgeye olan yatırım talebini artıracaktır.
- Bölgeyi dış ticaret merkezi haline getirmek adına gümrük vergisi türlerinin bazılarını bölgede yerleşik firmalardan almamak, bölgeye dış ticaret firmalarının ilgisini artıracaktır. Bu uygulama şu an Brezilya'da yapılmakta olup kırsal ve gelişmemiş bölgelerden gümrük vergilerinin alınmaması, bu bölgelere dış ticaret firmalarının üretimlerini kaydırmalarını sağlamıştır. Bu durum kırsal alanların daha hızlı bir şekilde kalkınmalarını sağlamıştır. Buna benzer bir uygulama deprem bölgesinde dış ticaret rakamlarının toparlanmasına ve hatta yükselmesine katkı sağlayacaktır.
- Bölgede bir dış ticaret lojistik merkezi kurulmalıdır. Özellikle son dönemlerde yaşanan benzin ve mazot fiyatlarındaki artış iç nakliye maliyetinin neredeyse iki katına çıkmasına neden olmuştur. Bölgeye kurulacak lojistik merkezinin limanla bağlantısının demir yolu ile sağlanması iç nakliye maliyetinin düşmesine katkı sağlayarak bölgedeki dış ticaret firmalarının uluslararası rekabet avantajı elde etmelerine katkı sağlayacaktır. Bunun yanında dış ticaret firmalarına hizmet etmek için kurulacak birçok lojistik firması istihdam anlamında da bölgeye katkı sağlayacaktır.
- Bölgedeki dış ticaret faaliyetlerinin artması bölgedeki üniversitelerin teknoloji, inovasyon ve ar-ge alanında daha fazla uzmanlaşmasını sağlayarak üniversite-sanayi işbirliği önünün açılması sayesinde katma değeri yüksek ürünlerin üretimi gerçekleştirilebilecektir.
- Bölgenin önemli bir ihracat kalemi olan kuru kayısı kuru gıda mamulleri içinde yer almaktadır. Bölgede düzenli olarak organize edilecek bir uluslararası kuru gıda fuarı kuru kayısı, kuru incir, kuru üzüm, fındık ve fıstık gibi ürünler ithal eden firmaların bölgeye gelmesini sağlayacaktır. Bu tür bir fuar organizasyonu bölgedeki hizmet sektörünün de canlanmasına katkı sağlayarak ülkeye döviz girişinin gerçekleşmesine imkan tanıyacaktır. Zira bu noktada 2 yılda bir Almanya'nın Köln şehrinde ve Fransa'nın Paris şehrinde düzenlenen uluslararası gıda fuarlarının ülkeye 5 gün süre içinde gerçekleştirdiği ekonomik katkının dolaylı ve dolaysız miktarı 100 milyon Euro civarında olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Anuga, 2022).

Sonuç

Bu çalışmanın amacı doğal afetin yaşandığı bölgede oluşturduğu olumsuz durumun firmaların ihracat performansına etkisini değerlendirerek, ileride yaşanacak olası bir afetin benzer sorunlarla karşılaşılması durumunda ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini minimize etmek amacıyla farkındalık yaratılmasını sağlamaktır.

6 Şubat tarihinde Kahramanmaraş merkezli yaşanan 9 saat ara ile gerçekleşen 2 büyük deprem Malatya ilinde birçok yıkıma neden olmuş, şehrin ticari aktiviteleri neredeyse durma noktasına gelmiştir. Bu noktada şehrin önemli gelir kaynağı olan dış ticaret faaliyetleri bu durumdan olumsuz etkilenmiştir.

Depremın yaşanmasından hemen sonra özellikle büyük bir göç olayının yaşanması firmaların faaliyetlerini durdurma noktasına getirmiştir. Ticari faaliyetlerin sekteye uğraması firmaların yükümlülüklerini gerçekleştirme sorunu ile karşı karşıya kalmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle alınan siparişlerin zamanında üretilmemesi ihracat yapan firmaların ödeme yükümlülüklerini yerine getirememelerine neden olmuştur.

İhracatı daha çok kuru kayısı ve türev ürünlerine dayanan şehirde, istihdam daha çok kadın çalışanlar yoğunluktadır. Göçün daha çok bu gruptan yaşanması bu sektörde büyük bir üretim sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bununla beraber özellikle lojistik sektöründe yaşanan sorunlar nedeniyle ürünlerin limanlara zamanında ulaştırılamaması ya da İskenderun limanının hasar görmesi nedeniyle Mersin limanında yaşanan aşırı yoğunluk ihracat amacıyla gönderilen ürünlerin zamanında gemilere yüklenmemesine neden olmuş, bu durum firmaların ek maliyetlerle karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Maliyet artışları firmaların uluslararası rekabet avantajını yitirmelerine neden olmaktadır. Uluslararası rekabet avantajının yitirilmesi bölgenin dış ticaret rakamlarını olumsuz yönde etkileyecektir. İhracat rakamların azalması ülkenin de ihracat rakamlarını azalmasına neden olacağı için yaşanan bu olumsuzluklar ülkeyi de makroekonomik yönden olumsuz yönde etkileyecektir.

Üretimde yaşanan sıkıntılar ve çeşitli lojistik sorunlar mevcut siparişlerin alıcıların (ithalatçıların) eline zamanında ulaşmamasına neden olmaktadır. Bu durum beraberinde üreticiden başlayan ve son tüketiciye kadar olan tedarik zincirinin bozulmasına neden olduğu için alıcılar bu riski bertaraf etmek amacıyla yeni tedarikçi arama isteğine girişmektedirler. Bu gelişmeler gelişmekte olan şehrin gelişim sürecine olumsuz etki göstererek yeni yatırımların şehre gelmesinin önüne geçmektedir.

Malatya ilinde yetiştirilen kuru kayısının iklim ve toprak koşulları nedeniyle dünyada eşsiz bir tat özelliğine sahip olması ürünün dünya pazarında marka olmasını sağlamıştır. Bu özelliği nedeniyle Malatya kayısı coğrafi işaret olarak dünya pazarında yer bulmuştur. Bu noktada tüketicilerin pazarda özellikle Malatya kayısını almak istemesi ihracatın düşmesinin önüne geçmiştir (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017). Bu noktada Malatya ilindeki dış ticaret faaliyetlerinin sürdürülebilir olmasını temin etmek amacıyla bazı önlemlerin alınması elzem bir ihtiyaç olmuştur. Özellikle finansman açısından şehirde ikamet eden dış ticaret firmalarının desteklenmesi ve pozitif yönde ayrımcılık yapılması şehirde dış ticaret faaliyetlerinin tekrar ivme kazanmasını sağlayacaktır. Bunun sağlanması için dış ticaretin finansmanında önemli bir rol üstlenen Türk Eximbank kredilerine ulaşım kolaylaştırılmalı, firmalara teminat konusunda yardımcı olunmalıdır. Firmaların önündeki limit sorunu çözülerek firmalara nakit desteği sağlanmalı ve reeskont ihracat kredilerine ulaşım kolaylaştırılmalıdır.

Aynı zamanda bölgeye olan yatırımların teşvik edilmesi amacıyla vergisel avantajlar sağlanmalı, bölgede lojistik üstlerin kurulması ve uluslararası fuar organizasyonları ile dış ticaretin geliştirilmesi amacıyla yeni projeler üretilerek hayat geçirilmeleri konusunda desteklenmelidir.

Doğal afetler gerçekleşmeden doğal afetlere hazırlıklı olunması doğal afetlerin oluşturacağı tahribatın azaltılmasını sağlayacaktır. Bu noktada yaşanan bu gelişmelerden ders çıkarılarak gelecekte yaşanacak olan doğal afetler için hazırlıklı olunması gerekmektedir.

Kaynakça

- Akar, S., (2013). Doğal Afetlerin Kamu Maliyesine ve Makroekonomiye Etkileri: Türkiye Değerlendirmesi, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 21, 185-206.
- Aktürk, İ., Albeni, M., (2002). *Doğal Afetlerin Ekonomik Performans Üzerindeki Etkisi: 1999 Yılında Türkiye’de Meydana Gelen Depremler ve Etkileri*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(1), 1-18.
- Akyol, H., (2023). Kahramanmaraş Depreminin Bölgenin Kırsal Kalkınma Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *ISPEC 11. International Conference on Agricultural, Animal Sciences*. 700-719.
- Altun, F., (2018). Afetlerin Ekonomik ve Sosyal Etkileri: Türkiye Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 2(1), 1-15.
- ANUGA, (2022)., Revenues, *Anuga Press*, <https://www.anuga.com/press/press-services-on-site/press-centre/> Erişim Tarihi: 19.06.2023.
- Başkılıç, E., (2006). *Türkiye'nin Uluslararası Rekabet Gücü; Bazı AB Ülkeleri Kıyaslaması*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, <https://libratez.cu.edu.tr/tezler/5833.pdf>
- CBI, (2016), KOBİ’lerde Dayanıklılık: Yeni Riskler, Yeni Öncelikler CBI Türkiye Durum Değerlendirme Raporu, *Karmaşık Acil Durumlar ve Doğal Afetler*, İstanbul.
- Demiralp, S., (2023). Türkiye’deki Depremlerin Ekonomik Etkileri ve Politika Önerileri, *İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü*, 1-10.
- Dünya Gazetesi, (2023). Limandaki Sorunlar Mersin’e Kan Kaybettiriyor. <https://www.dunya.com/sehirler/limandaki-sorunlar-mersine-kan-kaybettiriyor-haberi-698658>, Erişim Tarihi: 15.01.2024
- Hood, M., vd. (2013). Investor Response to a Natural Disaster: Evidence from Japan's 2011 Earthquake. *Pacific Basin Finance Journal*, 25, 240-252.
- Huang, Y., vd. (2018), *Contagion Effect in International Trade After the Japanese 311 Earthquake*, Taylor & Francis Group LLC, 2367-238. <https://doi.org/10.1080/1540496X.2017.1364235>
- İTÜ, (2023). 6 Şubat 2023 Depremleri Ön İnceleme Raporu. *İstanbul Teknik Üniversitesi*. 1-140. Kajitani vd. (2013). *Economic Impacts of the 2011 Tohoku-Oki Earthquake and Tsunami*, Sage Journals. 29 (1). <https://doi.org/10.1193/1.4000108>
- Le, M., vd. (2015), Impacts of the global economic crisis and Tohoku earthquake on Sino – Japan trade: a comparative perspective. *Nat Hazards*, 75, 541-556.
- Marangoz M., İzci Ç., (2023). Doğal Afetlerin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkilerinin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremler Bağlamında Girişimciler Açısından Değerlendirilmesi, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 24(52), 1-30.
- Özer, M., (2023). Education Policy Actions by the Ministry of National Education after the Historical Earthquake Disaster on February 6, 2023 in Türkiye. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 12(2), 1-14. <https://doi.org/10.14686/buefad.1261101>
- Long, D., (2003). *International Logistics: Global Supply Chain Management* Springer; 2003rd Edition (August 31, 2003), 74.
- Şen, S., (2023). Kahramanmaraş Depremlerinin Ekonomiye Etkisi. *Diplomasi ve Strateji Dergisi*, 4(1). 1-55.
- TERRA, (2023)., 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu. *Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı*. 1-142.
- Tetik, N., Albulut İ. *6 Şubat 2023'te Yaşanan Depremin Ekonomik ve Finansal Etkileri: İhracat Üzerinden Bir İnceleme*, Kahramanmaraş Merkezli Depremler Sonrası için Akademik Öneriler, 93-103. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub99>

Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkallığı (2017). Malatya Kayısı Avrupa Birliğı'nde Coğrafi İşaret Olarak Tescil Edildi. https://ab.gov.tr/malatya-kayisisi-avrupa-birliginde-cograf-i-isaret-olarak-tescil-edildi_50837.html. Erişim Tarihi: 15.01.2024

Çatışma beyanı

Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal kuruluş ile ilişkisi bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.